

Liberalerna i Lerum

**Budget för Lerums kommun 2025
med plan 2026-2027**

Liberalerna

Budget 2025 Liberalerna

1	En Liberal budget för framtidens Lerum	3
2	Budgetens mål och roll	4
3	Utbildningsnämnden	4
4	Stöd- och omsorgsnämnden	7
5	Individnämnden	10
6	Överförmyndarnämnden	10
7	Samhällsbyggnadsnämnden	11
8	Miljö- och byggnadsnämnden	12
9	Kultur- och fritidsnämnden	13
10	Kommunstyrelsen	14
11	Lerums kommuns utveckling och omvärld	19
12	Ekonomisk fördelning av resurser år 2025	24
13	Investeringar	26
14	Koncernen	32
15	Finansiella rapporter	32

1 En Liberal budget för framtidens Lerum

För Liberalerna kommer skolan först. Inget är viktigare än utbildning när det gäller barn och ungdomars framtid, och därmed allas vår framtid. Utbildning och kunskap är bästa biljetten till ett liv som individen själv styr över med chanser att förverkliga drömmar. Utbildning, kunskap och bildning är dessutom grundstenar i den liberala demokratin och därför något som måste prioriteras. Därför satsar Liberalerna 53 miljoner extra på skolorna och förskolorna i Lerums kommun.

Det finns ingen genväg till kunskap. Det behövs tid och skickliga lärare. Klasserna behöver minskas och vi behöver fler lärare. Eleverna måste få mer lärarledd undervisning och tillgång till fler tryckta läromedel av hög kvalitet. Fler elever ska gå ut skolan med godkända betyg och fler elever ska göra det med höga betyg. Elever som halkar efter ska få stöd och elever som kan gå före ska få fler utmaningar.

Just nu minskar antalet små barn i vår kommun, men samtidigt är barngrupperna på många håll för stora. Lerum måste satsa på en högre personaltäthet och mindre barngrupper. Då får vi både högre kvalitet och bättre arbetsmiljö.

Klimatet är en av våra viktigaste frihetsfrågor. Dagens unga ska få växa upp med samma möjligheter som deras föräldrar haft. Naturen och den biologiska mångfalden är viktiga för allt levande på jorden. Klimatförändringarna hotar allt detta och måste stoppas. Utsläppen måste minska snabbare. Företagens teknikutveckling och innovationskraft möjliggör en snabb klimatomställning. Samtidigt har individens val också betydelse. Vi som bor och verkar i Lerums kommun har många möjligheter att bidra.

Användningen av fossila bränslen måste fasas ut och ersättas av fossilfri el och fossilfria bränslen, såsom vindkraft och solenergi. Känsliga naturområden ska bevaras för att skydda den biologiska mångfalden. Skogsstrategin ska uppdateras med syfte att öka andelen bundet kol och utdikade torvmarker ska återvätas. Invasiva växterarter och liksom vildsvinsstammen har ökat i kommunen och det är dags att ta krafttag.

Cirkulär ekonomi med återbruk, återvinning och reparationer ska främjas och delningsekonomi ska underlättas. Inrätta ett attraktivt återbruk i kommunen.

Äldreomsorgen behöver moderniseras. Äldre idag har behov och önskemål om att leva sitt liv så självständigt som möjligt. Äldreomsorgen måste anpassa sig till en ny generation som vill lyssna på hårdrock, titta på sport, eller ta ett glas vin. Äldreboenden i Lerums kommun ska hålla hög kvalité och ska i normalfallet bemannas av undersköterskor.

I Lerum ska det vara lätt att förstå vad äldreomsorgen kostar. Hemtjänsten ska sträva efter att minska antalet omsorgspersonal för varje enskild person. Sociala sammanhang är viktiga för att behålla hälsan långt upp i livet. Därför ska sådant som måltidsvänner, samverkan med idrottsföreningar och mer kultur i äldreården vara prioriterade.

Lerum i november 2024

Liberalernas kommunfullmäktigegrupp

2 Budgetens mål och roll

Lerums kommuns budget är kommunens överordnade styrdokument och innehåller politiska prioriteringar och inriktningar till nämnderna, en fördelning av ekonomiska resurser och de ramar som nämnderna ska utgå från i sin planering.

Genom bra planering och uppföljning skapas möjligheter att göra de nödvändiga satsningar som krävs på lång sikt, inte minst nya skolor och en robust infrastruktur.

Kommunens organisation ska utvecklas så att invånarna får fler valmöjligheter när det gäller t ex skolor, omsorg och bostäder. Ekonomin är inte målet i sig, utan möjliggöraren för att ge individen en chans att göra de val som passar henne eller honom bäst. Därför står en ansvarsfull hantering av ekonomin i fokus.

Uppföljning av budgetens mål och fokusområden

De uppdrag som redovisas i budgeten ska följas upp av mätbara kvalitativa och kvantitativa indikatorer, som ska redovisas till nämnder och styrelser samt till kommunfullmäktige i samband med delårsrapporter och årsredovisning.

3 Utbildningsnämnden

Lerum ska vara Sveriges bästa skolkommun

Utbildning och kunskap är bästa biljetten till ett liv som individen själv styr över med chanser att förverkliga drömmar. Skolväsendet i Lerum ska vara en plats där varje elev och studerande får förutsättningar att lyckas. Det gäller hela vägen från förskola till vuxenutbildning. Utbildning, kunskap och bildning är dessutom grundstenar i den liberala demokratin och därför något som måste prioriteras.

Skolans huvuduppdrag är att rusta alla elever med kunskap. Alla elever ska ges förutsättningar att gå ur skolan med godkända betyg och tillräckligt stöd för fullföljda studier, både i grundskolan och på gymnasiet.

Alla elever ska utmanas och stimuleras att nå längre, det gäller även elever med fallenhet för skolan. Därför behöver arbetet med spetsutbildningar på högstadiet och gymnasiet för särskilt begåvade elever fortsätta och utvecklas.

Alla elever ska ha tillgång till relevanta läromedel där böcker prioriteras framför digitala verktyg. Det stärker undervisningen.

Skolgårdar och förskolors utemiljö ska utvecklas med fokus på stimulerande och trygghetsfrämjande miljöer.

Lerums kommuns skolor ska ha hög kvalitet med olika inriktningar och valfriheten för elever och vårdnadshavare ska värnas.

Skolan ska möjliggöra fler halvklassstimmar i skolan. Det möjliggör ökad vuxennärvaro som i sin tur gör det möjligt för lärare och annan personal att, på ett enklare sätt, se varje elev och på så sätt skapa bättre förutsättningar för individuell trygghet och studieframgång.

Förskola

Lerums förskolor får år efter år höga betyg för kvalitet och trygghet. Förskolorna är av hög kvalitet. Barnen leker, lär och växer och möts av god pedagogik och trygg omsorg. Förskolan ska inte vara skola, men vara lärorik och lägga grunden för grundskolan.

På många håll är barngrupperna alldeles för stora. Med mindre barngrupper skulle förskolans personal få en bättre arbetsmiljö och möjlighet att ge varje barn mer tid och uppmärksamhet. Det är viktigt för alla barn, men särskilt viktigt för de som behöver förskolan som mest. Skolverkets riktlinjer fastställer att förskolans barngrupper inte får vara större än 12 barn för ett- till treåringar, och för äldre barn max 15. Liberalerna menar att riktlinjer bör vara ett maxtak. I väntan på förändrad lagstiftning ska utgångspunkten vara att nå Skolverkets nuvarande rekommendationer.

Förskolorna ska bidra till att stimulera barns utveckling och lärande, erbjuda barnen en trygg omsorg samt ha fokus på barnens språkutveckling. Barnens ute- och inomhusmiljö ska vara trygg och pedagogisk. Vid renovering och nybyggnation ska särskild hänsyn tas till god utemiljö.

Den pedagogiska verksamheten är viktig och barns språkutveckling ska vara i fokus. Alla förskolegrupper ska ledas av en förskollärare och det ska ställas höga krav på personalens språkkunskaper.

Svensk såväl som internationell forskning visar att digitala skärmar blockerar viktig träning av andra förmågor som behöver ske under de första åren i ett barns liv. Vidare pekar forskningen på att digitala skärmar hämmar språkutvecklingen samt utvecklingen av kognitiva förmågor såsom minne, impulskontroll och koncentrationsförmåga. Privat tal är viktigt för barns kognitiva utveckling och det minskar signifikant om barn använder skärm jämfört med fysiskt material. Därför ska förskolan i Lerum vara skärmfri.

Prioriterade satsningar

- Personaltätheten ska öka så att varje personal har ansvar för färre antal barn. Mer personal i förskolan
- Alla förskolegrupper ska ledas av en förskollärare.
- Alla som arbetar i förskolan ska ha goda svenskakunskaper.
- Satsa särskilt på barnens språkutveckling genom minskad skärmtid, fler böcker och mer högläsning.
- Satsa på utemiljöerna vid förskolorna.

Grundskola

Vi har bra skolor i Lerums kommun, men vi kan ännu bättre. Elevernas resultat når inte upp till förväntad nivå utifrån socioekonomisk struktur i kommunen. Fler elever ska gå ut skolan med godkända betyg och fler elever ska göra det med höga betyg. Elever som halkar efter ska få stöd och elever som kan gå före ska få fler utmaningar.

Det finns ingen genväg till kunskap. Det behövs tid och skickliga lärare. Klasserna behöver minskas genom att anställa fler lärare, främst i de lägre stadierna. Eleverna ska få mer lärarledd undervisning och tillgång till fler tryckta läromedel av hög kvalitet.

Läsning är grunden för allt lärande och avgörande för att ge eleverna ett levande språk och förutsättningen för att lyckas i skolan. Ett språkutvecklande förhållningssätt är viktigt i alla ämnen. Vart femte barn läser idag för dåligt. Det behövs ett tidigt och starkt fokus på att elever ska kunna läsa, skriva och räkna. En viktig del i detta är välutrustade skolbibliotek, skolbibliotekarier och inköp av nya böcker.

För att fler elever ska lyckas i skolan behöver tryggheten och studieron öka. Allt för många elever har för hög frånvaro, därför krävs ett målmedvetet arbete för att öka och främja närvaron. Tidiga insatser

är avgörande för att fler elever ska nå resultaten, inte minst i läsning och matematik. Det behövs fler halvklassstimmar. Även läxhjälp och lovskola är verktyg för att hjälpa eleverna att nå målen, men fokus behöver ligga på den ordinarie undervisningen.

Alla elever ska mötas av höga förväntningar och undervisningen ska anpassas efter elevens behov. Fler elever ska uppmuntras att delta i spetsutbildningar och lovundervisning. Och elevers möjligheter att välja skola ska stärkas.

Det behövs mer idrott och rörelse i skolan för att både stärka elevernas hälsa och möjligheterna till inläring. Likaså måste det vara lugn och ro i klassrummen.

Skolans arbete med att motverka mobbning och trakasserier behöver stärkas. Men också åtgärder för att hjälpa elever med psykisk ohälsa. Fortsatt arbete behövs för att motverka missbruk och tidig alkoholdebut. Det behövs fler sociala insatser i skolan, men det är insatser som inte ska betalas av skolpengen. Skolans samarbete med Socialtjänsten och Polismyndigheten behöver utökas.

Prioriterade satsningar

- Skolpengen ska öka för att ge möjlighet att anställa fler behöriga lärare i låg och mellanstadiet.
- Arbeta för fler halvklassstimmar.
- Skapa en mångfald av skolor, en del större, en del mindre. Här ska finnas både F-6 och 7-9 samt F-9.
- Fler tryckta läromedel! Säkerställa att eleverna har tillgång till relevanta läromedel där böcker prioriteras framför digitala verktyg.
- Ge förutsättningar för alla elever i Lerums kommun att gå ur skolan med godkända betyg.
- Mer idrott och rörelse på schemat.
- Alla skolor ska ha ett skolbibliotek värt namnet med en ansvarig skolbibliotekarie. Elevers läsning ska stimuleras.
- Karriärtjänster i skolan ska utvecklas med fler karriärsteg.
- Gratis tillgång till mensskydd.

Gymnasiet

Lerums gymnasium är ett flaggskepp och ska vara det även i framtiden. Gymnasiet ska vara en attraktiv skola för både elever och lärare. Skolvalet innebär att kommunen aktivt behöver arbeta med att säkerställa gymnasiets attraktivitet och särprägel.

På gymnasiet får alla elever en chans att utvecklas och upptäcka nya vägar i livet. Det ska fortsatt finnas ett brett utbud av program, som passar både den som vill läsa vidare och dem som vill direkt ut i arbetslivet eller starta ett företag. De högskoleförberedande programmen ska hålla en hög nivå och utgöra en grund för vidare studier. Insatser behöver göras för att öka intresset för naturvetenskapliga utbildningar.

Samarbete med universitet, näringsliv och andra institutioner bidrar till att utveckla utbildningarna. De yrkesförberedande programmen ska ha hög kvalitet och relevans för arbetsmarknaden och ska utformas i nära samverkan med branscherna. Särskilda insatser ska göras för att öka intresset för yrkesprogrammen. Elever som läser yrkesprogram på Lerums gymnasium ska uppmuntras att läsa Ung företagsamhet. Det estetiska programmet ska värnas.

GR (Göteborgsregionens kommunalförbund) har arbetat med området fullföljda studier sedan 2011. Det är ett arbete som behöver implementeras fullt ut även i Lerum för att motverka skolavhopp och stödja

dem som inte fullföljer sina studier. Fullföljda studier är inte bara en viktig skyddsfaktor mot utanförskap i samhället och för framtida kompetensförsörjning. Det är också något som kan ses som en investering som ger livslång nytta för enskilda individer och för samhället i stort.

Planering för ett nytt gymnasium innebär inte bara framtagande av en detaljplan utan även en strukturerad planering för en smidig omflyttning av elever.

Prioriterade satsningar

- Öka intresset för naturvetenskapliga och tekniska utbildningar.
- Motverka skolavhopp och stödja dem som inte fullföljer sina studier.
- Arbete ska göras för att utbildningen ska fungera bra under byggnation så att vi kan attrahera och behålla elever.
- Särskilda insatser ska göras för att öka intresset för yrkesprogrammen.
- Det estetiska programmet ska värnas.

Vuxenutbildning

Varje människa ska erbjudas möjligheten att utveckla sina kunskaper och färdigheter under hela livet. Här har Vuxenutbildningen i Lerum en viktig roll att fylla. För i Lerum ska alla kunna komplettera, starta på nytt eller få en ny chans. Inom vuxenutbildningen ska man kunna förbättra sina grundkunskaper, specialisera sig inom ett yrke och förbereda sig för högskolestudier. Vuxenutbildningen behöver fortsätta utveckla samarbetet med Lerums gymnasium och det lokala näringslivet. En mångfald av aktörer stärker utbildningens flexibilitet och ger ett utökad utbud för individen.

Språkets betydelse är helt avgörande för att integreras i samhället och för att få ett arbete. Att kunna svenska handlar om frihet och självbestämmande. SFI är ett viktigt verktyg i detta arbete och behöver därför hålla en hög nivå.

Prioriterade satsningar

- Starta fler utbildningar inom bristyrken.
- SFI ska hålla hög kvalitet.

4 Stöd- och omsorgsnämnden

I Lerums kommun ska alla ges förutsättningar för ett värdigt och gott liv, det gäller även den som drabbas av sjukdomar eller funktionsnedsättningar, eller av andra skäl behöver stöd. Individen ska kunna välja boende, omsorg, vård och service. Det ska finnas senior- eller trygghetsboenden samt LSS, i alla kommundelar. Arbetet med tidiga och förebyggande åtgärder för att motverka fysisk och psykisk ohälsa ska stärkas. Äldreboenden i Lerums kommun ska hålla hög kvalitet och ska i normalfallet bemannas av undersköterskor.

En modern och trygg äldreomsorg

Äldreomsorgen behöver moderniseras. Än äldre idag har behov och önskemål om att leva sitt liv så självständigt som möjligt. Äldreomsorgen måste anpassa sig till en ny generation som vill lyssna på hårdrock, titta på sport, eller ta ett glas vin.

Införandet av digitala hjälpmedel behöver intensifieras för att öka den enskilda individens frihet och självständighet, samtidigt som personalens arbete underlättas. Den ökade digitaliseringen inom vården innebär också minskad administration. Kommunens arbete med utbildning och träning i de digitala verktygen ska samtidigt prioriteras.

Hemtjänsten i Lerums kommun ska hålla hög kvalitet och aktivt sträva efter att minska antalet omsorgspersonal för varje enskild person. En hög personalkontinuitet bidrar till trygghet och säkerhet för dem som behöver hemtjänsten och inte minst för dem som lever ensamma eller har stora behov av vård och omsorg. En hög personalkontinuitet bidrar dessutom till att personalen bättre lär känna dem som behöver hjälpen och kan anpassa insatserna efter individuella behov och önskemål. Målsättningen ska därför vara att öka personalkontinuiteten genom att minska antalet olika personer som en hemtjänsttagare träffar under en fjortondagarsperiod. Detta ska följas upp i verksamhetsplan genom indikatorn i Kolada.

Det är av yttersta vikt att personalen i äldreomsorgen talar, skriver och förstår svenska. Omsorgen och vården av de äldre måste bygga på trygghet, respekt och förståelse. Detta omöjliggörs av bristande språkkunskaper. Även förhållandet mellan anhöriga och personal är helt beroende av språket. Inte minst när det gäller anhöriga till personer med demenssjukdom är förståelse och kommunikation med de anhöriga avgörande för omsorgens kvalitet. Språkraven måste uppfyllas vid alla nyanställningar, oavsett anställningsform, och förvaltningen ges i uppdrag att utveckla en utbildningsplan för de redan anställda individer som inte lever upp till språkraven.

Lerums kommun ska aktivt bidra till framtagandet av ett nytt hälso- och sjukvårdavtal med Västra Götalandsregionen. Lerums kommun ska i samverkan med andra kommuner utarbeta gemensamma arbetssätt och sätt att följa upp omställningen.

Lerums kommun tillhandahåller färdtjänst genom Västtrafik till sina invånare som, på grund av funktionshinder, har betydande svårigheter att resa med den allmänna kollektivtrafiken. Regelverket kring färdtjänst beslutas på av varje kommun, men Lerum har sedan många år anpassat regelverket med övriga kommuner. Invånare i Lerums kommun, som är beviljad färdtjänst, har rätt till riksfärdtjänst för långväga resor. Lerums kommuns regelverk kring beviljande av riksfärdtjänst ska ses över och synkroniseras med omkringsliggande kommuners regelverk och tillämpningar.

Fokus på människans livskraft

Få tycker om att äta i ensamhet. Därför ska "måltidsvänner" införas i äldreomsorgen, både för att uppmuntra ett hälsosamt näringsintag och för att ge äldre personer ett socialt möte i vardagen. För att stärka de äldres möjligheter till sociala kontakter och meningsfulla aktiviteter ska bli en stöd för högläsning, ökad kontakt med pensionärsföreningarna, mer kultur på äldreboendena införas. Mer grönska på gårdarna lockar till utevistelse och kan ge möjlighet till odling vilket både ger bättre hälsa och stimulans.

Det är avgörande för äldres hälsa att fortsätta röra på sig. Insatser för att förebygga olyckor och stimulera till rörelse ska göras exempelvis genom samverkan med idrottsföreningar.

En värdig demensvård

Varje år insjuknar 20 000 – 25 000 personer i Sverige i en demenssjukdom och år 2030 beräknas antalet demenssjuka personer i Sverige vara strax under 190 000. En del av dem som drabbats och kommer att drabbas bor i Lerums kommun. Demens beror på skador i hjärnan och visar sig på olika sätt, men vanliga symptom är att minnet försämras, att språket försämras, att tidsuppfattning och orienteringsförmågan försämras. Många demenssjuka personer drabbas av ångest, depression och beteendeförändringar. Symptomen leder till att personen får svårt att klara sin vardag och behöver stöd från omgivningen. Till slut brukar personen behöva hjälp från hemtjänsten och/eller flytta till ett demensboende.

Omsorgen och vården av personer med demenssjukdomar är med andra ord mångfacetterad. De som arbetar i nära kontakt med demenssjuka personer inom hemtjänst eller boende behöver kunna värdera och hantera komplexa situationer. Om ett professionellt och tryggt omhändertagande ska kunna erbjudas behövs inte bara specialistutbildade sjuksköterskor utan även specialistutbildade undersköterskor och vårdbiträden med särskild kunskap. All äldreomsorgspersonal i Lerums kommun som arbetar nära demenssjuka personer behöver en särskild utbildning.

Stödjande anhörigverksamhet

Många vårdar en närstående. Det kan vara både fysiskt och psykiskt ansträngande. Därför ska vi säkerställa att varje person som vårdar en närstående ska få det stöd som den enskilde individen behöver. Alla personer som drabbats av en demenssjukdom ska få ett individuellt anpassat stöd av ett demensteam. Insatser ska göras för att säkerställa att omsorgspersonal har goda svenskakunskaper.

Socialtjänst med fokus på människan

För att lärarna ska kunna fokusera på sitt kunskapsuppdrag, måste skolverksamheten få ett ökat stöd från socialtjänsten. Därför bör socialtjänsten få ett tydligt uppdrag att stötta elevers skolgång och förebygga skolfrånvaro. Socialtjänsten ska få nya verktyg att agera tidigt. Arbetet med att förebygga och undvika ungdomars missbruksdebut är ett viktigt fokusområde.

Vi behöver fler bostäder med särskilt stöd och service, (BMSS) i vår kommun. Individer som har bott hela sitt liv i Lerums kommun ska ha möjlighet att bo kvar, även när de som unga vuxna, vill flytta hemifrån.

För att kunna ta emot behandlingsinsatser för psykisk ohälsa eller missbruksproblematik och kunna hitta vägar för att stå till arbetsmarknadens förfogande måste samhället skapa möjligheter för individen att få en bostad. Bostaden är en förutsättning för att skapa den plattform som behövs för att kunna gå vidare i livet. Dessa personer behöver samhällets hjälp för att få långvariga boendelösningar och inte bara hjälp i det akuta skedet.

Prioriterade satsningar

- Äldreboenden i Lerums kommun ska hålla hög kvalitet och ska i normalfallet bemannas av undersköterskor.
- Socialtjänsten ska bli mer tillgänglig och ha kvällsöppet.
- Varje äldreboende ska ha tillgång till varmt spabad i rehabsyfte.
- Det ska finnas minst en tillgänglighetsanpassad badplats i varje kommundel.
- Inför en kostnadsnyckel så att brukare kan förstå avgiftssystemet.
- Hemtjänsten i Lerums kommun ska hålla hög kvalitet och aktivt sträva efter att minska antalet omsorgspersonal för varje enskild person.
- Måltidsvänner ska införas i äldreomsorgen.
- Utveckla samverkan med idrottsföreningar för att stimulera till rörelse och förebygga olyckor.
- Varje person som vårdar en närstående ska få ett individuellt anpassat stöd.
- Alla personer som drabbats av en demenssjukdom ska få ett individuellt anpassat stöd av ett demensteam.

- All äldreomsorgspersonal i Lerums kommun som arbetar nära demenssjuka personer behöver en särskild utbildning.
- Insatser ska göras för att säkerställa att omsorgspersonal har goda svenskakunskaper.
- Mer kultur på äldreboendena.

5 Individnämnden

Det är av största vikt att Individnämndens verksamhetsområde styrs och leds utifrån de lagar och regler som reglerar dess ansvar. Avvägning måste hela tiden göras mellan ekonomiskt ansvarstagande och att ge stöd till de invånare i Lerums kommun som behöver samhällets hjälp. Kommunens vägledande bestämmelser för ekonomiskt bistånd måste justeras så att de inte strider mot föräldrabalken, barnkonventionen eller individens rätt till integritet och självbestämmande. Ekonomiskt bistånd ska ges utifrån individens behov och dennes ansvar för minderåriga.

Enligt såväl föräldrabalken som barnkonventionen är det tydligt att det är ett föräldraansvar att försörja sitt barn. Det gäller oavsett om barnet klarar skolan eller ej. Ansvaret för familjens försörjning kan inte ligga på barnet och det är orimligt att använda familjens ekonomiska situation som ett hot kopplat till barnets närvaro i skolan. Att familjer som får ekonomiskt bistånd av kommunen inte kompenseras om deras barn förlorar sitt studiemedel är inte enligt lagstiftningens intentioner.

Även bestämmelserna kring hembesök måste revideras så att de stämmer med lagstiftning utifrån individperspektiv och integritet. Förvaltningen får i uppdrag att återkomma med en revidering av de vägledande bestämmelserna.

Socialekreterare i Lerums kommun ska ha hög kompetens och gott stöd i sitt arbete. Utbildning i arbete med barn och unga som omhändertas, som drabbas av eller bevittnar våld i familjen, ska prioriteras.

Prioriterade satsningar

- Liberalerna vill se en modern socialtjänst med individfokus som möter kommuninvånarnas behov utifrån invånarnas förutsättningar.
- Socialtjänsten ska ha flexibla arbetstider så barn, unga och dess familj kan träffa socialtjänsten utanför både arbetstid och skoltid.
- Socialtjänsten ska vara en attraktiv arbetsplats – där kompetent personal stannar kvar utifrån att de har goda förutsättningar att göra ett bra jobb. Härigenom får invånarna träffa samma personal över tid.
- Utbildning kopplat till nya socialtjänstlagen

6 Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämndens verksamhet är en kommunal och obligatorisk tillsynsmyndighet vars uppdrag består i att säkerställa att personer som har en god man, d.v.s. företräds av någon annan i exempelvis ekonomiska frågor, inte ska drabbas av rättsförluster på grund av ställföreträdarskapet.

Nämnden ska skydda personer som inte själva kan ta vara på sina rättigheter eller sköta sin ekonomi samt rekrytera och utbilda gode män eller ställföreträdare

7 Samhällsbyggnadsnämnden

Utveckling med ansvar för människor och miljö

Lerums kommun ska vara en attraktiv, kreativ och vacker kommun med valmöjligheter. Lerums kommun behöver växa med minst 1 % över en 10-årsperiod. Framtagandet av detaljplaner för bostäder, infrastruktur och service ska ske fortlöpande och följa tidplaner, så att målet uppnås. Vi vill öka byggtakten i Lerums kommun genom förtätning centralt i våra större orter.

Ett arkitekturprogram ska tas fram som pekar ut vad Lerums kommun avser med god gestaltning och ansvarsfull arkitektur. Processen kring att bygga ett kulturhus måste påskyndas. Under tiden ska kommunen ta fram temporära kulturrum i kommunens tätorter. Arbetet med att uppdatera kommunens kulturmiljöprogram ska starta.

Lerums kommun ska bygga klimatsmart och vackert så att ny bebyggelse harmonierar med platsen och tar avstamp i ortens kulturhistoria. Klimatsmart byggande minskar utsläpp, cirkulära system uppmuntras och fossilfria lösningar hittas. Kommunens stadsplanering får i uppdrag att bygga välkomnande entréer till kommunens orter, starta arbete med att bygga bort barriärer, stärka och utveckla befintliga verksamhetsområden, stötta företagande, samhällsservice och idrottsfaciliteter.

Nya områden för kontor och verksamhet behövs centralt i kommunen. Därför ska inventering och samtal med markägare startas. Arbetet med strategiska markinköp i syfte att klara lokalförsörjningen ska utvecklas och följa översiktsplan och planeringsstrategin. Arbetet med nytt verksamhetsområde i Jeriko ska avbrytas.

En blandad bebyggelse för valfrihet under hela livet ska uppnås, villor och radhus ska blandas med bostadsrätter, hyresrätter, seniorbostäder, trygghetsbostäder och bostäder för ungdomar, men också andra upplåtelseformer såsom t.ex. ägarbostäder och kooperativt ägande. Utbudet av små lägenheter ska öka och det ska vara lätt att bygga andra boendeformer. Förtätning ska i första hand ske i våra tätorter och längs kollektivtrafiksstråken. Ta vara på enskilda exploaterare och bostadsutvecklarens initiativ.

Exploateringsavtal ska tas fram för alla projekt. Dessa ska inkludera och fördela samhällsutvecklande kostnader för respektive projekt. I Aspen Strand saknas en klar och transparent ekonomisk kalkyl. Det måste klargöras vad det innebär för Lerums kommun och dess skattebetalare. Redovisningen ska också innehålla sidoåtaganden såsom tennishallen, parkeringshuset samt kostnader för infrastrukturåtgärder.

Garveriet ska säljas. Garveriet är en viktig plats för kommunen och för Floda. Det är inte rimligt att platsen och projektet reduceras till en kommunal lokal. Det måste fortsätta utvecklas men inte i kommunal regi. Utveckling ska i samverkan med kommunen som en trygg deltagare men inte som ägare.

En åldrande befolkning kräver ett demensvänligt samhälle. Utbudet av lägenheter för äldre ska öka. Det ska byggas fler varianter av boendeformer, exempelvis ska trygghetsboenden finnas i varje kommundel. Trygghetsboenden ska ha olika upplåtelseformer, vara vackra och välkomnande och ha hög kvalitet på boendemiljön. Det ska finnas boendevärd, inspirerande aktiviteter, en stimulerande utomhusmiljö samt möjlighet att äta tillsammans i en restaurangmiljö.

De olika kommundelarna ska bevara och utveckla sina olika karaktärer med levande centra i Lerum, Floda och Gråbo. Attraktiva torgtor för serveringar och varustånd och andra mötesplatser, som parker för lek och rekreation, ska vara tillgängliga för alla invånare. Bevara Tingshusparken och gör Gråbo grönnare. Säkerställ att vandringsleder sköts och byggs samt att ridvägar underhålls. Utveckla promenadsstråket längs Sävån och ta vara på möjligheten till vattenkontakt.

Utveckling av samhällena ska ske genom samverkan mellan privat och offentlig sektor enligt BID-modellen (Business Improvement District).

Prioriterade satsningar

- Anställ en stadsarkitekt för att bygga vackert, klimatsmart och i harmoni med naturen och kulturhistorien.
- Exploateringsavtal ska tas fram för alla större projekt.
- Arbetet med nytt verksamhetsområde i Jeriko ska avbrytas.
- Intensifiera utredningen kring nytt trafikmot centralt i Lerum.
- Intensifiera planerna för ett nytt verksamhetsområde centralt.
- Inventera och starta samtal med markägare för att möjliggöra utbyggnad av verksamhetsområden och/eller annan bebyggelse.
- Genomför strategiska markinköp i syfte att klara lokalförsörjningen.
- Utveckla ett attraktivt promenadstråk längs Sävån.
- Det ska finnas tillgänglighetsanpassade badplatser i alla kommundelar.

8 Miljö- och byggnadsnämnden

Miljö- och byggnadsnämnden är en myndighetsnämnd som verkar inom miljö- och hälsoskyddsområdet, plan- och byggväsendet samt livsmedel och trafik. Med myndighetsutövning avses rätt att för enskild bestämma om exempelvis förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande.

Miljö- och byggnadsnämnden ska lämna råd, upplysningar och information i frågor som rör nämndens verksamhet.

Lerums kommun ska säkerställa att besked angående bygglov ges sökandes inom 10 veckor, efter att kompletta handlingar inkommit. Som ett led i detta ska nämnden utveckla digitaliserings- och automatiseringsmöjligheter i bygglovsprocessen.

Prioriterade satsningar

- Miljö- och byggnadsnämnden ska bland annat verka för en god byggnadskultur och en god och estetisk tilltalande stads- och landskapsmiljö samt erbjuda energi- och klimatrådgivning.
- Säkerställa att bygglov beviljas inom 10 veckor förutsatt kompletta och fullständiga handlingar vid ansökan.
- Stärka digitaliseringen och automatiseringen av bygglovsprocessen.

9 Kultur- och fritidsnämnden

Kultur

Ett öppet samhälle behöver litteratur, konst och andra kulturella uttryck som ibland underhåller, ibland tydliggör, ibland förklarar och ibland provocerar eller utmanar. Kommunens verksamheter ska vara en garant för kulturell mångfald och samtidigt hålla kulturarvet levande. Principen om en armlängds avstånd ska gälla, dvs det är kulturskaparna i kommunen som ska fatta de konstnärliga besluten, inte politiker.

När människor tar del av kulturens alla uttrycksformer föds inspiration, kreativitet och nya idéer. Därför ska det snarast byggas ett kulturhus i kommunen. Fram tills att ett kulturhus finns på plats ska det finnas ett eller flera mindre temporära kulturrum i kommunen. Bevara och vårda unika kulturmiljöer.

Kulturen ska få en större plats i kommunens samtliga verksamheter; äldreomsorg, skola, förskola, samhällsplanering och näringslivsutveckling. Skolan ska vara en plats där initiativ kring musik och drama uppmuntras. Det ska finnas en skolteater och en skolkör på varje grundskola och besök av teater- och musikgrupper ska vara en naturlig del av skolans arbete.

Biblioteken ska vara mötesplatser med ett varierat kulturutbud och aktiviteter. Säkerställ att de är bemannade under öppettider. Med hjälp av ny teknik ska tillgängligheten ökas. Kulturskolan ska vara ett attraktivt val för dem som vill utöva kultur på fritiden. I kommunen finns ett behov av nya lokaler och anläggningar för kultur- och fritidsverksamhet.

Prioriterade satsningar

- Utveckla temporära kulturrum i väntan på kulturhuset.
- Utveckla biblioteken som mötesplatser.
- Öka samverkan med Nääs.
- Bevara våra unika kulturmiljöer.
- Stärk kulturens roll i skolan och på äldreboenden.

Idrott och fritid

Idrott, lek och rörelse är viktigt för alla, inte bara för dem som vill och kan elitsatsa. I Lerums kommun ska alla kunna motionera och idrotta för att ha roligt och må bra. I kommunen finns ett behov av nya lokaler och anläggningar för kultur- och fritidsverksamhet.

Vattenpalatset ska renoveras. Det ska finnas en fullgod simhall för kommuns invånare med särskilt uppdrag att klara utbildningsuppdraget kring simkunnighet. För att öka badmöjligheten ska det finnas tillgänglighetsanpassade badplatser i alla kommundelar.

Regeringens nya fritidskort införs i oktober 2025. Då ges varje barn i kommunen en individuell fritidspeng som kan läggas på valfri aktivitet. Vi måste kraftsamla för att ge alla möjligheter att röra på sig och idrotta. Skolresultaten förbättras också när elever idrottar. Arbeta för att öka antalet idrottstimmar ska göras

Det ska finnas en fritidsgård i varje kommundel. Alla invånare i Lerums kommun ska kunna delta i fritidsaktiviteter oavsett ålder och funktionshinder. Samarbete med idrottsföreningar ska stärkas för ett hälsosamt och aktivt liv, hela livet.

Prioriterade satsningar

- Tillgänglighetsanpassade badplatser ska finnas i alla kommundelar.
- En fritidsgård i varje kommundel.
- Vattenpalatset ska renoveras.
- Fri kollektivtrafik i hela Göteborgsregionen för alla ungdomar ska utredas.
- Föreningsbidrag ska fördelas jämnt mellan flickor och pojkar.

10 Kommunstyrelsen

Minskad administration och byråkrati

Administrationen och den byråkratiska överbyggnaden behöver minska. Nya arbetssätt och digitala lösningar är en viktig del i att minska administrationen och nå ökad kostnadseffektivitet. Under 2025 påbörjas ett arbete med att minska administrationen med 15 miljoner kronor i förvaltningen. Dessa medel överförs till Utbildningsnämnden för riktade satsningar.

Klimatet är vår ödesfråga

Klimatet är en av våra viktigaste frihetsfrågor. Dagens unga ska få växa upp med samma möjligheter som deras föräldrar haft. Naturen och den biologiska mångfalden är viktiga för allt levande på jorden. Klimatförändringarna hotar allt detta och måste stoppas. Utsläppen måste minska snabbare. Företagens teknikutveckling och innovationskraft möjliggör en snabb klimatomställning. Samtidigt har individens val också betydelse. Vi som bor och verkar i Lerums kommun har många möjligheter att bidra.

Lerums kommun ska ställa sig bakom kraftsamlingen "Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om". Lerums kommun ska bidra till minskade utsläpp av klimatpåverkande gaser.

Utsläppen måste minska och det måste därför bli enklare att åka kollektivt. Eftersom Lerums kommun är en pendlarkommun är snabba persontransporter på järnväg avgörande. Den viktigaste åtgärden för smidigare kollektivtrafik är att bygga ytterligare två spår mellan Göteborg och Alingsås. Det avlastar den hårt ansatta järnvägen och möjliggör förbättrad pendeltrafik. Tung gods- och fjärrtrafik ska ledas utanför våra samhällen. Kommunen ska arbeta för att underlätta innehav av elbilar. Det måste finnas tillräckligt många laddstolpar i hela kommunen. Gång- och cykelnätet behöver utvecklas för att täcka och binda samman hela kommunen.

Användningen av fossila bränslen måste fasas ut och ersättas av fossilfri el och fossilfria bränslen. Rådgivning till företagen och alla som bor i kommunen om klimatfrågan, och därmed om omställning till el, elbilar samt energieffektivisering har stor betydelse. I Lerums kommun ska vi ha differentierade avgifter vid bygglov beroende på nivån av klimatåtgärder vid byggnationen. Potentiella vindkraftsverk ska koncentreras till redan exploaterade områden med låga naturvärden. Solcellsel på kommunens fastigheter kan utnyttjas om det är ekonomiskt försvarbart.

I Lerums kommun ska vi skydda känsliga naturområden för att skydda den biologiska mångfalden. Vi ska använda våra skogar och marker för att binda kol och samtidigt tillvarata deras möjligheter för att minska behovet av fossila bränslen. Utdikade torvmarker ska återvätas för att minska klimatgaserna och markanvändningen ska ses i ett långsiktigt perspektiv, där också viss odlingsbar mark ska skyddas.

Lerums kommun har en fantastisk natur med sjöar, skogar, ängar och djur alldeles inpå knuten. Våra rekreationsområden ska bevaras och upprustas och tillgången till vattendragen ska underlättas, inte minst ska vattnet lyftas fram i våra samhällen. Eftersom vi bor i en vattenrik kommun behöver vi klimatanpassa vissa delar av kommunen för att skydda oss mot framtida skyfall och översvämningar. Information ska ges till invånarna om vilka åtgärder man kan vidta för att skydda sig och sin egendom. Vi behöver se till att all planering utgår från LOD dvs lokalt omhändertagande av dagvatten, detta för att minska den vattenmängd som behöver skickas till reningsverk och för att samtidigt återvåta våra marker.

Invasiva växterarter har ökat i kommunen och försämrar livsmiljön för de växter och djur som tidigare levt på platsen. Det är dags att ta krafttag för att återställa balansen. Ett första steg är att utrota Parksliden, en art som brett ut sig i stora delar av vår kommun. Kommunen ska leda det arbetet, samtidigt som det måste ske i samverkan mellan kommunen och andra markägare.

Cirkulär ekonomi med återbruk, återvinning och reparationer ska främjas och delningsekonomi ska underlättas. Inrätta ett attraktivt återbruk i kommunen.

Kommunen fortsätter sitt hållbarhetsarbete genom att förlänga livslängden på digitala produkter och ha avtal om reparationer, samla in samt återbruka produkter samt köpa arbetskläder er av god kvalitet som lätt kan lagas. Kommunens arbetsplatser inreds därtill i högre utsträckning med cirkulära möbler.

Prioriterade inriktningar

- Järnvägen mellan Göteborg och Alingsås ska utökas från två till fyra spår.
- Lerums kommun ska ställa sig bakom kraftsamlingen "Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om".
- Gång- och cykelnätet ska på sikt täcka och binda samman hela kommunen.
- Fler laddstolpar vid offentligägda bostadshus, offentliga arbetsplatser och kommunens allmänna parkeringar.
- Rådgivning ska erbjudas om klimatåtgärder, t ex installation av laddstolpar och solpaneler.

Definiera konkreta och uppföljbara mål utifrån Agenda 2030.

- All planering ska utgå från LOD dvs lokalt omhändertagande av dagvatten.
- Cirkulär ekonomi med återbruk, återvinning och reparationer ska främjas och delningsekonomi ska underlättas.
- Antalet vildsvin måste minska.
- Skogsstrategin behöver uppdateras då vi ska använda våra skogar och marker för att binda kol
- Utdikade torvmarker ska återvåtas.
- Invasiva växtarter, exempelvis Parkslide, ska utrotas.

Kommunens medarbetare

Lerums kommun har drygt 3 000 medarbetare och kommunen behöver bli bättre på att ta tillvara kompetensen, drivkraften och kreativiteten hos medarbetarna. Kommunen ska vara en attraktiv arbetsgivare och arbeta aktivt för att skapa en god arbetsmiljö med attraktiva arbetsplatser. Den enskilde medarbetaren ska ges ett stort egenansvar att i den egna arbetsgruppen forma sina arbetsvillkor.

Människor byter oftare arbetsplats idag än tidigare. Att medarbetare söker utveckling genom nya arbetsuppgifter är i grunden positivt och därför måste kommunens verksamheter organisera strukturer som gör att ny personal introduceras på ett bra sätt. Varje arbetsplats ska utveckla ett klimat där kreativitet och idéutveckling står i fokus och där detta kan premieras på olika sätt. Det är av vikt att medarbetare och chefer närmast verksamheternas brukare har ansvar och befogenheter att organisera, planera och utföra arbetet utifrån verksamheternas olika förutsättningar.

Kompetensutveckling är en nyckelfråga i en professionell organisation som Lerums kommun. Därför ska vi ha en samlad strategi för kompetensutveckling och fastställa ett inriktningsmål för hur mycket resurser som bör avsättas. Ett bra ledarskap är nödvändigt för att nå framgång och uppsatta mål i de kommunala verksamheterna. Verksamhetsutveckling ska göras genom systematiskt kvalitetsarbete och digitalisering. Digitalisering av välfärdstjänster effektiviserar och förbättrar kvalitet, samtidigt som rekryteringsbehovet kan minska.

Personalens hälsa och välmående är central för att få en attraktiv arbetsplats med personal som stannar, utvecklas och bidrar. Kommunen ska präglas av ett öppet klimat. Lerums kommun ska vara en arbetsgivare som uppmuntrar personalens utveckling. De anställdas karriärvägar ska tydliggöras genom t ex kompetenstrappor. Det ska finnas möjlighet att utveckla och organisera arbetet på olika sätt. Olika driftsformer för verksamhet som utförs i egen regi, t ex Intraprenad, ska prövas.

Prioriterade inriktningar

- Kommunens lönepolicy ska bygga på att utbildning lönar sig.
- De anställdas karriärvägar ska tydliggöras genom t ex kompetenstrappor.
- Skapa möjlighet för olika sätt att organisera arbetet och olika driftsformer även för verksamhet som utförs i egen regi, t ex Intraprenad.
- Inför fler typer karriärsteg med högre lön inom förskola, skola och socialtjänst.
- Fler medarbetare ska erbjudas möjligheten att byta mellan deltid och heltid.
- Införa en fortbildningsgaranti för verksamheternas legitimationsyrken.
- Öka kompetensen hos anställda när det gäller hedersvåld och annat hedersförtryck.
- Anställda som har direktkontakt med invånarna ska utbildas i HBTQ-frågor.

Näringsliv, företag och bolag

Alla ska kunna försörja sig själva. Därför ska kommunen samarbeta med civilsamhället och företag för att underlätta för människor att starta och driva företag. För att ta tillvara den drivkraft och kompetens som finns hos personalen ska självklart även Lerums kommun vara en riktigt bra arbetsgivare.

I Lerums kommun ska arbetsmarknaden vara en bärande del av en effektiv integration. Antalet privata och idéburna utförare inom vård, omsorg och skola ska öka. Det ökar valfriheten för den enskilde medborgaren.

Det är genom företagens möjlighet att växa som jobb skapas. Fler företag betyder nya livschanser för individer, minskat utanförskap och i förlängningen ökade skatteintäkter, vilket i sin tur finansierar den gemensamma välfärden. Företagares drömmar ska inte stoppas av onödig byråkrati, det ska bli enklare att starta och driva företag i Lerums kommun. Näringslivsklimatet påverkas av etableringsmöjligheter, bemötande och servicegrad i kommunens myndighetsutövning. Den kommunala servicen ska vara enkel

och tillgänglig för företagen och det ska finnas en tydlig struktur för kommunikation och nätverkande mellan de lokala företagen och mellan kommunen och företagen.

Lerums kommun ska agera professionellt, smidigt och likvärdigt gentemot näringslivet. Kommunen ska däremot undvika att agera som kommersiell fastighetsägare eller konkurrerar med näringslivet. Garveriet bör så snart som möjligt få en ny ägare som kan driva varumärket och verksamheten vidare.

Lerums kommun ska genast avsluta arbetet med nytt verksamhetsområde i Jeriko. Fokus för utveckling av verksamhetsområden ska ligga på att stärka och utveckla befintliga områden samt skapa bättre trafiklösning till Stenkullens industriområde.

Lerum Energi AB ska främja utveckling och tillväxt till mesta möjliga nytta för medborgarna i kommunen. God energiförsörjning och ett innovativt omställningsarbete säkrar invånarnas tillgång till energi. Bolaget ska fortsatt ges förutsättningar för en positiv utveckling genom att hålla nere kraven på ekonomiskt resultat och avkastningskrav ska ligga på en nivå som inte ger höjda avgifter för kunderna. Kommunen ska samverka med Lerum Energi för en utveckling inom klimatområdet.

Prioriterade inriktningar

- Det ska vara enkelt att söka bygglov och kommunens hantering ska vara effektiv.
- Samverkan ska utvecklas mellan kommunen, fastighetsägarna, föreningar och näringslivet i våra tätorter med fokus på levande centrum.
- Samverkan mellan skola och näringsliv ska öka för att säkerställa de viktiga praoplatserna i grundskolan.
- Stärk Lerum Energi AB genom ägardirektivet som ska ge rimlig avkastning och genom utveckling inom klimatområdet.
- Utveckla Nääs och ta vara på dess unikit som besöks- och turistanläggning.
- Avsluta arbetet med verksamhetsområde Jeriko.
- Utveckla befintliga verksamhetsområden och skapa bättre trafiklösning till Stenkullens industriområde.
- Avyttra Garveriet för att ge förutsättningar för verksamheten att drivas professionellt.

Infrastruktur

Västra Stambanan har eftersatt underhåll och hård belastning. Arbetet med lokaliseringsutredning för två nya spår måste påbörjas. Lerums kommuns arbete för en stabil kollektivtrafik ska fokusera på tydlighet och dialog med Västtrafik, Västra Götalandsregionen och Trafikverket. Exempelvis måste det eftersatta arbetet med att göra Floda station tillgänglig för alla påbörjas.

Nedläggning av Aspedalens station kommer få stor påverkan på trafiken till och från Lerum centrum. Därför måste arbetet med översyn av trafikförsörjningen i centrala Lerum starta. Under 2025 måste arbete med att utforma en långsiktig lösning för att avlasta Hulan-rondellen prioriteras. Åtgärdsvalsstudien gällande nytt trafikmot i centrala Lerum måste påskyndas. Det är viktigt att hitta markeffektiva lösningar för de nya trafikmoten.

Trafiksäkerhetsåtgärder för såväl Härskogsvägen som Olstorpsvägen är av högsta prioritet. Även arbetet med ett trafikmot mellan Kasten Hof och Floda, samt en ny tvärled öster om Lerum i nord-sydlig riktning ska prioriteras före arbetet med trafikmot i Jeriko. All planering för trafikmot i Jeriko ska avslutas.'

Prioriterade inriktningar

- Lokaliseringsutredning för två nya spår måste påbörjas.
- Floda station måste göras tillgänglig för alla.
- Översyn av trafikförsörjningen i centrala Lerum ska starta och en långsiktig lösning för att avlasta Hulan-rondellen måste prioriteras.
- Åtgärdsvalsstudien gällande nytt trafikmot i centrala Lerum måste påskyndas.
- Trafiksäkerhetsåtgärder för såväl Härskogsvägen som Olstorpsvägen är av högsta prioritet.
- Planering för nytt trafikmot mellan Kastenhof och Floda ska påbörjas.
- All planering för trafikmot i Jeriko ska avslutas.

11 Lerums kommuns utveckling och omvärld

Förändringar i omvärlden påverkar Lerums kommuns utveckling, organisation och möjlighet till måluppfyllelse av politiska mål och viljeinriktningar.

Svensk ekonomi har de senaste åren befunnit sig i ett tufft läge i en orolig omvärld där den svenska öppna ekonomin har prövats. Hög inflation och stigande räntor har pressat både hushåll och företag. Den ryska regimen fasansfulla krig i Ukraina och en orolig omvärld har slagit hårt mot välfärden, företag och hushåll. Dessutom påverkas samhället av stora klimatförändringar.

Tack vare regeringens ansvarsfulla ekonomiska politik, som har bekämpat inflationen, är nu det ekonomiska läget betydligt bättre. Det innebär dock inte ännu sänkta priser utan en stabilisering på höga nivåer. De högre prisnivåerna ligger kvar och det tar tid innan räntesänkningar ger full effekt.

Befolkningsutveckling

Lerums kommun hade en befolkningsökning på 0,4 procent under 2023 vilket motsvarar 170 personer. Samtidigt som gruppen 0-åringar minskar med ca 12 procent, ökar antalet 80+ år med 47 procent i jämförelse med nio år tidigare.

Lerums kommuns egen befolkningsprognos och planering utgår från att befolkningen förväntas växa med ungefär 1 procent per år i genomsnitt, från 43 706 invånare vid slutet av år 2023 till ungefär 48 200 personer i slutet av år 2033.

Delas befolkningen upp i åldersgrupper med relevans för planering av kommunens verksamheter förväntas de olika åldersgrupperna förändras i olika stor utsträckning mellan prognosåren (tabell).

Tabell. Folkmängden vid slutet av år 2023 respektive folkmängd vid slutet av år 2033 enligt kommunens befolkningsprognos.

	2023	2033	Förändring 2023-2033	
0 år	400	469	17%	69
1-5 år	2 841	2 964	4%	123
6-15 år	6 712	6 624	-1%	-88
16-18 år	1 934	2 075	7%	141
19-24 år	2 397	2 801	17%	404
25-64 år	21 513	24 012	12%	2 499
65-80 år	5 823	6 399	10%	576
81+ år	2 086	2 855	37%	769
Summa	43 706	48 199	10%	4 493

Ekonomiska förutsättningar

Utveckling av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Beräkningar och antaganden i denna budget baseras på prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) per augusti månad för budget 2025 och planåren 2026-2027.

Utvecklingen av skatteintäkter och generella statsbidrag samt utjämning visar på en minskad ökningstakt samtidigt som nettokostnaderna i utfall har visat sig öka i högre takt. En förutsättning för en långsiktig hållbar ekonomi är att nettokostnaderna inte ökar snabbare än intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämning. Sedan förvaltningens budget lades har prognosen för skatteintäkter 2025 förbättrats med 6 mnkr och uppgår enligt plan till 2804 mnkr. För generella statsbidrag och utjämning tillkommer 431 mnkr för 2025.

Den ekonomiska påverkan av hög inflation är på väg att mattas av. Dock har det fortsatt betydande påverkan på verksamhetens kostnader. Därför budgeteras ett resultat om 20 mnkr för 2025.

Ordning och reda i kommunens ekonomi

Kommunens verksamhet ska bedrivas enligt principerna för god ekonomisk hushållning. Det innebär att kommunen ska uppfylla både fullmäktiges mål för verksamheten och de finansiella målen. Målen ska utvärderas i årsredovisningen vid det aktuella budgetårets slut.

För att nå god ekonomisk hushållning inom kommunens verksamhet ska all verksamhet planeras och bedrivas ur tre perspektiv:

- God ekonomisk hushållning ur ett generationsperspektiv: kommunens verksamhet ska bedrivas på ett sätt som säkerställer att kommande generationer får en bra kommunal service.
- God ekonomisk hushållning ur ett resursutnyttjandeperspektiv: kommunens verksamhet ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt, så att maximal nytta erhålls med minsta möjliga resursåtgång. Det ställer krav på kommunen att ständigt utveckla och förbättra den verksamhet som bedrivs.
- God ekonomisk hushållning ur ett måluppfyllelseperspektiv: de resurser som finns tillgängliga ska användas på ett sätt som gör att verksamheten når kommunens övergripande mål och inriktning.

Uppföljning sker genom grunduppdrag med prioriterade inriktningarna för budgetåret i nämndernas verksamhetsberättelse samt med en sammanfattande bedömning i årsredovisningen. Utgångspunkten i Lerums kommun är ett långsiktigt och kontinuerligt arbete för att bibehålla en god och balanserad finansiell ställning och därmed uppfyllelse av god ekonomisk hushållning. Kommunens stora investeringsbehov behöver planeras utifrån en långsiktigt hållbar och ansvarsfull ekonomi. Det är nödvändigt att prioritera noga så att investeringsramen håller sig så nära 500 mnkr i ram som möjligt.

Lerums kommun införde en resultatutjämningsreserv från och med 2022 års bokslut. Medel har reserverats till reserven vid två tillfällen som uppgår till 50,6 miljoner kronor. Reserverade medel kan disponeras under vissa förutsättningar för att balanskravsresultatet ska uppnås. Lerums kommun införde även en resultatreserv efter beslut i kommunfullmäktige i juni 2024. Denna börjar gälla från räkenskapsår 2024 och medel kan reserveras till denna först efter beslut om årsredovisning 2024.

Skattesats

År 2025 uppgår Lerums kommuns kommunala skattesats till 20,65 kronor vilket är oförändrat.

Soliditet

Soliditeten för kommunkoncernen inklusive ansvarsförbindelsen ska som lägst uppgå till 25 %. För budgetåret 2025 uppgår soliditeten till 28,0 procent för kommunkoncernen. För planåret 2026 uppgår det till 27,6 procent och planåret 2027 till 27,3 procent. Detta innebär att målet bedöms uppnås över budget- och planåren.

Resultatmål

Den pågående lågkonjunkturen samt befolkningsprognoserna gör att Lerums kommun har en pressad ekonomi. I detta läge budgeterar vi 2025 års resultat inklusive ansvarsförbindelsen till 20 miljoner för att satsa på skolan. 20 miljoner innebär ett resultat på 1,5%.

Skuldnivå

Kommunens externa upplåning får maximalt uppgå till 85 % som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

För 2025 är kommunens upplåning budgeterad till 59 procent (cirka 1,9 miljarder kronor) räknat som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. För planåren 2026 och 2027 uppgår upplåningens andel till 67 procent respektive 73 procent. Vid en ränta på 3 procent medför denna upplåningsnivå räntekostnader med helårseffekt för planår 2027 på cirka 75,4 miljoner kronor. Kommunens investeringar finansieras genom både egna medel och genom lånefinansiering vars räntekostnader ianspråkar det ekonomiska utrymmet. Det är därför av vikt att skuldnivån begränsas och följer kommunens utveckling och finansiella kapacitet, annars riskerar den kraftiga upplåningen att få stor negativ påverkan på möjligheterna att bedriva kommunens kärnverksamheter. En översyn av kommande resultatutveckling på grund av det nya utjämningssystemet och en sänkt befolkningsprognos samt en total sammanställning och prioritering av kommunens kommande investeringsbehov är nödvändig till nästkommande budget 2026, för att värna kärnverksamheten.

Internränta

Lerums kommun har för avsikt att följa SKR:s förslag, men gör alltid en bedömning av de egna finansiella förutsättningarna. Kommunens internränta bygger på beräkningar av kommunens upplåningskostnader för budgetåret som främst påverkas marknadsräntor vid refinansiering och nyupplåning. Internräntan för 2025 föreslås vara oförändrad jämfört med 2024, det vill säga 2,5 procent.

Pensioner - fullfundsmodell

I denna budget inkluderas värdeförändringar för samtliga pensionsåtaganden med motivet att det ger en rättvisande bild av kommunens finansiella ställning. Det påverkar därmed resultaträkningen och det budgeterade resultatet.

Vid beräkning av balanskravet används kommuns resultat enligt blandmodellen. I budget 2025 uppgår resultat enligt blandmodellen till ca 20 miljoner kronor, vilket är drygt en procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Balanskravet

Enligt det lagstadgade balanskravet ska kommunen bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att kostnaderna inte överstiger intäkterna. Det är inte tillåtet att budgetera och redovisa underskott. Balanskravet anger den lägsta nivån en kommun kan ha.

Enligt lag om kommunal bokföring och redovisning ska realisationsvinster vid försäljning av anläggningstillgångar samt orealiserade vinster och förluster i värdepapper exkluderas från årets resultat i uträkningen av balanskravsresultatet i årsredovisningen. Dessa delar budgeteras ej.

	Utfall	Budget	Budget	Budget	Budget
Balanskravsresultat	2023	2024	2025	2026	2027
Årets resultat enligt resultaträkning	62	0	48	68	69
Ansvarsförbindelsens förändring	3	18	-29	-40	-32
Samtliga realisationsvinster	-78	0	0	0	0
Orealiserade vinster i värdepapper	-17	0	0	0	0
Orealiserade förluster i värdepapper	0	0	0	0	0
Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	65	0	0	0	0
Årets resultat efter balanskravsjustering	35	18	20	28	37
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-5	0	0	0	0
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0	0	0	0	0
Balanskravsresultat	30	18	20	28	37

Finansiering

Baserat på investeringsnivåerna i budgeten utvecklas kommunens upplåning samt kommunens finansiella mål för god ekonomisk hushållning på följande vis. I kommunkoncernen ingår Lerums kommun, Lerum Energikoncernen och KB Hedeheim.

miljoner kronor	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Låneskuld Lerums kommun (mnkr)	1 714	1 914	2 230	2 513
Förändring av låneskulden (mnkr)	179	282	316	283
Skuldnivå som andel av Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	55%	59%	67%	73%
Kommunkoncern soliditet (%)	29%	28%	28%	27%
Årets resultat inkl ansvarsförbindelse (%)	0%	1,5%	2%	2%

Investeringsnivåerna för budget- och planåren medför behov av nyupplåning under perioden, vilket innebär att låneskulden bedöms vara cirka 2,5 miljarder kronor vid planperiodens utgång. Kommunens upplåningsränta uppgår till 2,62 procent per juli 2024. Den förväntade räntekostnaden 2025 är cirka 51,5 miljoner kronor och bedöms fortsätta öka årligen över planperioden. Den genomsnittliga räntenivån för

kommunens upplåning har ökat väsentligt sedan 2022 till följd av högre marknadsräntor. Även om ökningstakten i marknadsräntorna avtagit och dessutom sänkts något under första halvåret 2024 bidrar refinansiering och nyupplåning till att kommunens snittränta ökar under budget- och planåren till följd av de numera högre räntenivåerna.

Kommunkoncernens soliditet minskar över planperioden främst eftersom resultatnivån inte följer utvecklingen av investeringarna. Kommunen tvingas därför i stället finansiera investeringarna i högre grad med lån än egna medel, det vill säga resultatet.

Investeringar

Lerums kommuns investeringar samlas i en investeringsportfölj som omfattar verksamhetslokaler, samhällsbyggande verksamhet, renhållning, vatten och avlopp samt nämndernas verksamhetsinvesteringar. Kommunstyrelsen ska årligen fastställa en lokalresursplan vilken utgör grund för kommande prioritering/inriktning av investeringsportföljen. Investeringar ska följas och planeras genom Färdplan inom samhällbyggnad.

Kommunens stora investeringsbehov behöver planeras utifrån en långsiktigt hållbar och ansvarsfull ekonomi. Det är nödvändigt att prioritera noga så att investeringsramen håller sig under 500 mnkr i ram.

12 Ekonomisk fördelning av resurser år 2025

Kommunfullmäktige får en ramjustering på totalt 0,1 miljoner kronor till 2025. Det består av en ramjustering med index för ökade priser och löner (PKV) 0,1 miljoner kronor.

Kommunstyrelsen får en ramjustering på totalt 1,5 miljoner kronor till 2025. Det består av en återföring på -8,2 miljoner kronor för tillfälliga projekt 2024 som avslutas och ramjustering för minskade po-kostnader. Till det justeras ramen med index för ökade priser och löner (PKV) 7,8 miljoner kronor samt 16,9 miljoner kronor i riktade medel. Därefter läggs ett sparkrav på kommunstyrelsen för minskad administration på -15 miljoner kronor 2025. Över treårsperioden planerar vi att minska kommunstyrelsens administration med sammanlagt 10%. Ny ram för kommunstyrelsen för 2025 är 255 mnkr.

Utbildningsnämnden får en ramjustering på totalt 92 miljoner kronor till 2025. Det består av en ramjustering för minskade po-kostnader på -30,5 miljoner kronor. Till det justeras ramen med index för ökade priser och löner (PKV) 46,6 miljoner kronor samt 42,7 miljoner kronor i riktade medel och kompensation för tillkommande lokalkostnader 2025. I ny ram ingår även riktade medel om 33 miljoner för ytterligare förstärkning av personaltäthet i förskola och skola, behöriga pedagoger, skolbibliotek, läroböcker och satsningar på kultur och idrott i skolan. Ny ram för utbildningsnämnden för 2025 är 1579 mnkr.

Stöd- och omsorgsnämnden får en ramjustering på totalt 26,9 miljoner kronor till 2025. Det består av en ramjustering för minskade po-kostnader på -13,7 miljoner kronor. Till det justeras ramen med index för ökade priser och löner (PKV) 26,4 miljoner kronor samt 14,1 miljoner kronor i riktade medel och kompensation för tillkommande lokalkostnader 2025. Ny ram för stöd och omsorgsnämnden för 2025 är 867 mnkr.

Samhällsbyggnadsnämnden får en ramjustering på totalt 6,4 miljoner kronor till 2025. Det består av en ramjustering för minskade po-kostnader på -6,4 miljoner kronor. Till det justeras ramen med index för ökade priser och löner (PKV) 6,8 miljoner kronor samt 11,0 miljoner kronor i riktade medel och kompensation för tillkommande lokalkostnader 2025. Därefter läggs ett sparkrav på samhällsbyggnadsnämnden för effektivisering och minskad administration på -5 miljoner kronor 2025. Ny ram för samhällsbyggnadsnämnden för 2025 är 226 mnkr.

Kultur- och fritidsnämnden får en ramjustering på totalt 15,5 miljoner kronor till 2025. Det består av en ramjustering för minskade po-kostnader på -1,2 miljoner kronor. Till det justeras ramen med index för ökade priser och löner (PKV) 2,7 miljoner kronor samt 9,0 miljoner kronor i riktade medel och kompensation för tillkommande lokalkostnader 2025. Dessutom tillkommer riktade medel om 5 miljoner för ytterligare förstärkning av kulturskolan och kulturverksamheter. Ny ram för kultur- och fritidsnämnden för 2025 är 100 mnkr.

Individnämnden får en ramjustering på totalt 3,7 miljoner kronor till 2025. Det består av en ramjustering för minskade po-kostnader på 2,4 miljoner kronor. Till det justeras ramen med index för ökade priser och löner (PKV) 3,1 miljoner kronor. Dessutom tillkommer riktade medel om 3 miljoner för att erbjuda invånare flexibla service. Ny ram för individnämnden för 2025 är 102 mnkr.

Miljö- och byggnadsnämnden får en ramjustering på totalt -0,3 miljoner kronor till 2025. Det består av en ramjustering för minskade po-kostnader på -0,8 miljoner kronor. Till det justeras ramen med index för ökade priser och löner (PKV) 0,5 miljoner kronor. Ny ram för miljö- och byggnadsnämnden för 2025 är 17 mnkr.

Överförmyndarnämnden får en ramjustering på totalt 0,1 miljoner kronor till 2025. Det består av en ramjustering med index för ökade priser och löner (PKV) 0,1 miljoner kronor. Ny ram för överförmyndarnämnden för 2025 är 4 mnkr.

Valnämnden får en ramjustering på totalt -1,0 miljoner kronor till 2025. Det består av en återföring på -1,0 miljoner kronor för tillfälliga projekt 2024 som avslutas.

Revisionen får en ramjustering på totalt 0,1 miljoner kronor till 2025. Det består av en ramjustering med index för ökade priser och löner (PKV) 0,1 miljoner kronor.

mnkr	Beslutad budget Ram 2024	Liberalernas Förslag Ram 2025
Finansförvaltning	-33	-58
Kommunfullmäktige	5	5
Kommunstyrelse	253	255
Utbildningsnämnd	1487	1579
Stöd-och omsorgsnämnd	840	867
Samhällsbyggnadsnämnd	220	226
Kultur -och fritidsnämnd	85	100
Överförmyndarnämnd	4	4
Individnämnd	98	102
Miljö -och byggnadsnämnd	17	17
Valnämnd	1	0
Revision	2	2
Summa nämnder exkl finans	3011	3156
Totalt verksamhetens nettokostnader	2978	3098

Kompensation tillkommande lokalkostnader	
Utbildningsnämnd	11,8
Stöd-och omsorgsnämnd	2,1
Samhällsbyggnadsnämnd	6,5
Kultur- och fritidsnämnden	1,2
	21,6

Fördelningar har även skett gällande kompensation för riktade medel med ca 72 miljoner kronor och tillkommande lokalkostnader ca 22 miljoner kronor enligt nedan tabeller.

13 Investeringar

Budgeten för alla projekt för 2025 uppgår totalt till 704 miljoner kronor med ett investeringstak på 500 miljoner för en hållbar investeringstakt. De investeringar som samlas i investeringsportföljen uppgår till 450 miljoner kronor, ordinarie investeringsbudget. Utöver det som samlas inom investeringsportföljen finns investeringar som anses som särskilt strategiska för kommunen och lyfts därför ur portföljen och redovisas separat. Dessa investeringar möjliggör utveckling i hela Lerums kommun, bland annat i verksamhetslokaler, infrastruktur och VA (vatten- och avlopp)

Investeringar i taxefinansierad verksamhet som VA-verksamhet och renhållningsverksamhet ska finansieras via taxor.

Investeringsbudget 2025 med plan 2026-2027

Den största andelen investeringar åren 2025 – 2027 sker inom kommunens verksamhetslokaler och inom VA-verksamheten. Kommunen står inför ett flertal stora investeringar, bland annat Norra Hallsås grundskola, Dergårdsområdet, exploatering vid Aspen strand och flera åtgärder för att säkerställa vattenförsörjningen. Inom verksamheterna skola, vård och omsorg finns även årligen behov av investeringar i den dagliga driften. Under perioden gör kommunen även investeringar i ny Kretsloppspark och övertag av förpackningsinsamling.

Grundskolan Norra Hallsås, med tillhörande infrastruktur och markarbeten, är de kommande tre åren den enskilt största investeringen, med en bedömd kostnad på närmare 500 miljoner kronor. För att skapa framdrift även i övriga ordinarie investeringar i kommunen hanteras denna som ett tillägg utanför budgetramen. Ytterligare strategiska projekt för samhällsutvecklingen är Lerums Vattenverk ombyggnadprocess och Kretsloppspark Stenkullen och hanteras på liknande sätt i förhållande till budgetram. Samma princip gäller för Dergårdens gymnasium samt parkeringshus, som har en total projektbudget på över 500 miljoner kronor. Kostnaden väntas i utblicksåren 2027-2029. Även strategiska markförvärv hanteras i särskild ordning utanför budgetramen. Kostnaderna fluktuerar kraftigt över åren med en uppskattad genomsnittlig grundnivå på cirka 20 miljoner kronor årligen. Därutöver kan unika markförvärv uppkomma som beslutas enskilt av kommunfullmäktige löpande.

För Nytt trafikmot i centrala Lerum kan utbyggnation påbörjas i utblicksåren 2030-2032, men färdigställas därefter. Nytt trafikmot mellan Kastenhof och Floda ligger bortanför utblicksåren.

I tabellen nedan kan fördelningen mellan investeringstyper omfördelas i enlighet med kommunens arbete med investeringsportfölj. Norra Hallsås grundskola, Kretsloppsparken i Stenkullen och Lerums vattenverk ombyggnad process, markförvärv och Dergårdens gymnasium samt P-hus Dergården inkluderas inte i ordinarie budgetutrymme.

Miljoner kronor	Utfall 2023	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Utblick 2028- 2033 (per år)
Ordinarie investeringsbudget	-450	-450	-450	-450	-450	-400
Verksamhetslokaler	-199	-123	-234	-214	-161	-242
Samhällsbyggande verksamhet	-69	-81	-55	-82	-83	-74
Samhällsbyggande verksamhet inom exploatering	x	x	-8	-33	-43	-18
Nämndernas verksamhetsinvesteringar	-23	-30	-41	-25	-39	-26
Investeringar inom exploateringsprojekt*	-18	-44				
Summa skattefinansierade investeringar	-309	-278	-338	-354	-326	-360
Renhållning	x	x	-43	0	0	0
VA verksamhet	-97	-143	-75	-75	-61	-39
VA verksamhet inom exploatering	x	x	-9	-36	-78	-16
VA anslutningsavgifter	14	11	15	15	15	15
VA och renhållning investeringar	-83	-132	-112	-96	-124	-40
Summa ordinarie investeringsbudget	-392	-410	-450	-450	-450	-400
Särskilt strategiska investeringar						
Norra Hallsås grundskola**		-97	-126	-142	-25	
Lerums Vattenverk, ombyggnad process		x	-74	-100	-46	
Kretsloppspark Stenkullen		x	-34	-10		
Gymnasium Dergården***					-50	-250
P-hus Dergården****					-110	-110
Markförvärv		-20	-20	-20	-20	-20
Summa investeringar	-392	-527	-704	-722	-701	-780

* Investeringar inom exploatering delas upp från och med 2025.

** Norra Hallsås grundskola, tillhörande infrastruktur ingår i ordinarie investeringsbudget.

*** Investeringen planeras pågå fram till och med 2029 där prognosen är 250 miljoner kronor år 2028 och 2029.

**** Investeringen planeras pågå fram till och med 2028.

Kapitalkostnader

Slutförda investeringar genererar kostnader i form av kapitalkostnader (avskrivningar och räntekostnader) samt andra kostnader som är kopplade till själva investeringen (till exempel drift av fastigheten) och verksamhetsknutna kostnader (t ex fler inventarier eller utökad personal). Under planperioden 2025-2027 sker en betydande ökning av kapitalkostnader och övriga driftkostnader med anledning av höga investeringsvolymen.

Utifrån investeringsbudgeten 2025-2027 har kapitalkostnader beräknats där investeringarnas prognostiserade avslutsdatum har beaktats. Beräknat på investeringsbudget 2025-2027 samt de uppskattade färdigställandetiderna bedöms kapitalkostnaderna öka med ca 30 miljoner kronor per år.

Kapitalkostnaderna kommer att påverka verksamheterna när investeringarna avslutas och tas i bruk. I och med att investeringar förskjuts tidsmässigt kommer även kapitalkostnader att förskjutas i tid det är därför svårt att exakt säga när de uppkommer.

Ett arbete gällande driftkostnadskonsekvenser pågår inom förvaltningen.

Investeringsportföljen

Verksamhetslokaler

Ett flertal nya grundskoleplatser, förskoleavdelningar och lägenheter inom bostäder med särskild service (BmSS) planeras att byggas de närmaste åren. Men det är viktigt att dessa planer går i takt med befolkningsutvecklingen. Behov av förskolor ser ut att minska de närmaste åren och nybyggnation bör därför anpassas efter detta.

Byggnation av ett boende (BmSS) i Lerum och ett i Floda förväntas stå klart år 2026. Ambitionen är att påbörja två boenden per år tills behovet är tillgodosett och takten kan minska.

Torpskolan får ett tillskott av idrottshall och nya undervisningslokaler i slutet av år 2024. Under år 2026 förväntas ombyggnationen av Torpskolan fullt ut vara färdigställd, med 150 nya grundskoleplatser.

Grundskolan Norra Hallsås förväntas stå färdig år 2027 med 250 nya grundskoleplatser och projektet inkluderar ökad trafiksäkerhet, nya vandringleder och marksanering.

Vid Kring Alles väg planeras för en ny förskola med sex avdelningar. Utifrån uppdaterad lokalförsörjningsplan förflyttas behovet fram och färdigställande planeras till år 2030, detaljplanering pågår.

Renovering och ombyggnad av Vattenpalatset har prioriterats i framdrift och planeras färdigställas hösten 2026. Likaså Nybyggnation av Ishall Stenkullen där enkelt planförfarande pågår för att möjliggöra en nybyggd Ishall år 2026. Nybyggnation av Tennishall beräknas starta år 2026 genomförandet samordnas i tid med Exploateringsprojekt Aspen strand och kan komma att ändras.

Detaljplanering av Dergårdsområdet pågår där planen är att byggnation kommer starta av ny gymnasiebyggnad och parkeringshus år 2027.

Samhällsbyggande verksamhet

Arbete med trafiksäkerhetsåtgärder, underhåll av vägar och åtgärder för att förebygga ras och skred pågår löpande. Planering för fler parkeringsplatser i centrala Lerum pågår liksom planering för ett mer sammanhängande cykelvägnät.

Under året kommer ombyggnationen av Flodamotet att pågå. Utbyggnaden förväntas vara färdig år 2027.

I centrala Lerum planeras för ett nytt resecentrum med både ökad kapacitet för kollektivtrafiken och en mer attraktiv vänte- och bytespunkt för kollektivtrafikresenärerna. Själva byggnaden är tänkt att uppföras av regionen, men kommunen har investeringar i form av anläggning av mark och trafikåtgärder. Resecentrum Lerum C väntas stå klart till år 2028.

Taxefinansierad verksamhet: VA och renhållning

Byggnation av ny kretsloppspark i Stenkullen pågår och förväntas stå klar under 2026.

Under året intensifieras arbetet för att säkerställa dricksvattenproduktionen och möjliggöra för fortsatt befolkningstillväxt. Förutom åtgärder kring Lerums vattenverk som planeras vara färdigställda år 2027, planeras även för investeringar för säkrad vattenförsörjning vid Gråbo.

Vad gäller VA sker även insatser för att säkerställa produktionskapaciteten vid överföringsledning Sjövik - Björboholm, med slutår 2025. Byggnation planeras att starta år 2025 och pågår i flera år för att skapa möjlighet till vatten och avloppsanslutningar för boenden kring Alsjön och Krokjön i Gråbo. VA-utbyggnader i samband med exploateringsprojekt som till exempel Aspen Strand planeras starta under året 2025.

Exploatering

Dergården är ett av kommunens största exploateringsprojekt och innehåller stora kommunala investeringar, som nytt gymnasium och nytt kulturhus. Här planeras också för nya bostäder. Hela paketet med både utbyggnad av infrastruktur och de kommunala verksamhetslokalerna beräknas kosta drygt en miljard kronor. Exploateringen väntas färdigställas i början av 2030-talet.

Under året kommer även exploateringsprojekten Aspen strand och Växthustomten starta. Exploateringsavtal ska tas fram för att säkerställa rimliga kostnadsandelar för kommunens åtaganden.

Strategiska projekt

Varje år identifieras ett antal investeringsprojekt som följs upp särskilt vid tertialuppföljningarna. År 2025 har följande projekt identifierats:

Strategiska projekt (Projekt med särskild uppföljning 2025)	Kalkylfas	Prognos totalt projekt- kalkyl (tkr)	Prognostiserat slutår	Förväntad Effekt
Torpskolan	Genom- förande	218 000	2026	150 nya grundskoleplatser
Grundskola Norra Hallsås	Genom- förande	426 000	2027	800 nya grundskoleplatser
Reservkraft	Förstudie	14 000	2029	Skydda liv och hälsa
Renovering och ombyggnad Vattenpalatset	Planering	130 000	2026	Ökad möjlighet till attraktiv simundervisning, fritidsverksamhet och mötesplats.
Nybyggnation Ishall Stenkullen	Planering	60 000	2026	Ökad möjlighet till fritidsverksamhet och attraktiv mötesplats.
Flodamotet	Genom- förande	49 500	2027	Öka trafiksäkerheten, möjliggöra bussanknytning och pendelparkering.
Resecentrum Lerum C	Förstudie	40 000	2028	Mer attraktiv bytespunkt och förbättrad kollektivtrafik.
Kretsloppspark Stenkullen	Genom- förande	94 000	2026	Kretsloppsanpassad återvinningscentral
VA utbyggnad Alsjön-Kroksjön	Planering	76 000	2027	Möjlighet till kommunalt vatten och fungerande avlopp för flera fastigheter
Överföringsledning Sjövik- Björboholm	Planering	49 500	2025	Fungerande avlopp för flera fastigheter
Gråbo förstärkt vattenförsörjning	Förstudie	x	x	Säkerställd nuvarande och framtida dricksvattenproduktion
Lerums Vattenverk ombyggnad process	Planering	236 000	2027	Ökad och bättre vattenförsörjning
Paket Dergården	Förstudie	1 050 000	2030-2032	Nya kvarter med gymnasium, kulturhus, bostäder, parkeringshus och infrastruktur
Aspen strand	Förstudie	253 000	2030-2031	Nya kvarter med bostäder, förskola och infrastruktur

Investeringsredovisning

Miljoner kronor	Utfall 2023	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Utblick 2028- 2033 (per år)
Ordinarie investeringsbudget	-450	-450	-450	-450	-450	-400
Verksamhetslokaler	-199	-123	-234	-214	-161	-242
Samhällsbyggande verksamhet	-69	-81	-55	-82	-83	-74
Samhällsbyggande verksamhet inom exploatering	x	x	-8	-33	-43	-18
Nämndernas verksamhetsinvesteringar	-23	-30	-41	-25	-39	-26
Investeringar inom exploateringsprojekt*	-18	-44				
Summa skattefinansierade investeringar	-309	-278	-338	-354	-326	-360
Renhållning	x	x	-43	0	0	0
VA verksamhet	-97	-143	-75	-75	-61	-39
VA verksamhet inom exploatering	x	x	-9	-36	-78	-16
VA anslutningsavgifter	14	11	15	15	15	15
VA och renhållning investeringar	-83	-132	-112	-96	-124	-40
Summa ordinarie investeringsbudget	-392	-410	-450	-450	-450	-400
Särskilt strategiska investeringar						
Norra Hallsås grundskola**		-97	-126	-142	-25	
Lerums Vattenverk, ombyggnad process		x	-74	-100	-46	
Kretsloppspark Stenkullen		x	-34	-10		
Gymnasium Dergården***					-50	-250
P-hus Dergården****					-110	-110
Markförvärv		-20	-20	-20	-20	-20
Summa investeringar	-392	-527	-704	-722	-701	-780

* Investeringar inom exploatering delas upp från och med 2025.

** Norra Hallsås grundskola, tillhörande infrastruktur ingår i ordinarie investeringsbudget.

*** Investeringen planeras pågå fram till och med 2029 där prognosen är 250 miljoner kronor år 2028 och 2029.

**** Investeringen planeras pågå fram till och med 2028.

14 Koncernen

Lerums kommun äger tre bolag till 100 procent. Lerum Energi AB, Kommanditbolaget Hedeheim samt AB Aspenäs Villastad. AB Aspenäs Villastad ingår inte i den sammanställda redovisningen (koncernredovisningen) då det är ett vilande bolag och är utan väsentlig betydelse för kommunen.

Nedan redovisas en resultatsammanställning för Lerum Energi AB samt för KB Hedeheim (preliminära siffror).

miljoner kronor	Lerum Energi AB			KB Hedeheim		
	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter	354	368	380	23	23	23
Kostnader	-323	-329	-337	-13	-13	-13
Resultat efter finansiella poster	31	39	43	10	10	10

Bolagen styrs av respektive bolagsordning och fastställda ägardirektiv. Årligen sker överläggningar mellan kommunstyrelsen och respektive bolagsstyrelse för de helägda bolagen inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

15 Finansiella rapporter

Driftsredovisning					
miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kommunfullmäktige	-4	-5	-5	-5	-5
Kommunstyrelsen	-241	-253	-255	-265	-277
Utbildningsnämnd	-1 437	-1 487	-1 579	-1 615	-1 660
Stöd och omsorgsnämnd	-784	-840	-867	-898	-925
Samhällsbyggnadsnämnd	-202	-220	-226	-235	-242
Kultur- och fritidsnämnd	-80	-85	-100	-104	-107
Överförmyndarnämnd	-4	-4	-4	-4	-4
Individnämnd	-91	-98	-102	-104	-105
Miljö- och byggnadsnämnd	-19	-17	-17	-17	-18
Valnämnd	0	-1	0	0	0
Revision	-2	-2	-2	-2	-2
Summa nämnder	-2 863	-3 011	-3 156	-3 249	-3 344
Finansförvaltningen	-14	33	58	58	58
Summa driftsredovisning	-2 877	-2 978	-3 098	-3 191	-3 286

Resultaträkning

Resultaträkning Kommun (augusti)					
miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Verksamhetens intäkter	606	608	627	647	668
Verksamhetens kostnader	-3 334	-3 439	-3 553	-3 696	-3 802
Avskrivningar och nedskrivningar	-149	-133	-172	-142	-152
Verksamhetens nettokostnader	-2 877	-2 965	-3 098	-3 191	-3 286
Skatteintäkter	2 583	2 670	2 804	2 917	3 039
Generella statsbidrag och utjämning	418	415	431	420	410
Verksamhetens resultat	124	120	137	146	164
Finansiella intäkter	54	11	10	11	10
Finansiella kostnader	-115	-131	-99	-90	-105
Resultat efter finansiella poster	62	0	48	66	68
varav jämförelsestörande poster	12				
Årets resultat inklusive ansvarsförbindelse	62	0	48	66	68
Årets resultat exklusive ansvarsförbindelse	65	18	20	26	36

Sammanfattad kassaflödesanalys

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kassaflöde från den löpande verksamheten	247	377	255	351	410
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-391	-455	-704	-700	-700
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	108	187	290	324	290
Årets kassaflöde	-36	109	-159	-25	0

Balansräkning

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Tillgångar					
Anläggningstillgångar					
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	4 133	4 026	4 837	5 537	6 037
Finansiella anläggningstillgångar	272	275	275	272	270
Summa anläggningstillgångar	4 405	4 301	5 112	5 809	6 307
Omsättningstillgångar					
Förråd och exploatering	5	22	22	22	22
Fodringar	405	309	309	343	234
Kortfristiga placeringar	308	245	293	293	293
Kassa och bank	74	259	100	75	75
Summa omsättningstillgångar	792	835	724	733	624
Summa tillgångar	5 198	5 136	5 836	6 542	6 931
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital					
Årets resultat	62	0	48	66	68
Övrigt eget kapital	1 291	1 319	1 319	1 367	1 433
Summan eget kapital	1 353	1 319	1 367	1 433	1 502
Avsättningar					
<i>Avs. för pensioner + liknande förpliktelse</i>	927	1 040	1 060	1 016	989
<i>Pensioner intjänade from 1998</i>	289	385	437	433	438
<i>Pensioner intjänade före 1998</i>	638	655	623	583	551
Övriga avsättningar	164	130	164	164	164
Summa avsättningar	1 091	1 170	1 224	1 180	1 153
Skulder					
Långfristiga skulder	1 838	2 153	2 698	3 014	3 297
Kortfristiga skulder	917	495	547	915	979
Summa skulder	2 754	2 648	3 245	3 929	4 276
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	5 198	5 136	5 836	6 542	6 930